

Sporda Ebeveyn Katılımı Envanterinin Türkçe Versiyonunun Geçerlik ve Güvenirlik alıŐması

Measurement of Parental Involvement in Sport: A Scale Adaptation Study

Araştırma Makalesi / Research Article

 Aydan Gzmen ELMAS¹

 Ece İBANOđLU²

 Nükte ZGR³

 F. Hülya AŐCI⁴

¹ Marmara Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi, İSTANBUL

² Orta Doğu Teknik Üniversitesi,
Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve
Spor Anabilim dalı, ANKARA

³ Galatasaray Spor Kulübü, İSTANBUL

⁴ Fenerbahçe Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi, İSTANBUL

Sorumlu Yazar / Corresponding Author
Dr. Öğr. Üyesi Aydan GÖZMEN ELMAS
aydan.gozmen@marmara.edu.tr

GeliŐ Tarihi / Received : 25.04.2024
Kabul Tarihi / Accepted : 05.07.2024
Yayın Tarihi / Published : 31.07.2024

Etik Bilgilendirme / Ethical Statement
Bu araştırma, Orta Doğu Teknik
niversitesi Etik Kurulu'nun 27.02.2018
tarih ve 2018-EGT-022 sayılı kararı ile etik
açıdan uygun bulunmuştur.

DOI: 10.53434/gbesbd.1471844

z

Bu çalışmanın amacı, Teques ve diğerleri, (2015, 2016) tarafından geliştirilen Sporda Ebeveyn Katılımı Envanterinin Türkçe formunun sporcularda ve ebeveynlerde geçerliliğini ve güvenirliğini test etmektir. ÇalıŐmaya 90 kız ($\bar{x}_{yaş} = 12,73 \pm 2,02$), 105 erkek ($\bar{x}_{yaş} = 13,49 \pm 2,29$) toplam 195 sporcu ($\bar{x}_{yaş} = 13,14 \pm 2,20$) ve bu sporcuların 140'ı anne ($\bar{x}_{yaş} = 43,84 \pm 5,72$) ve 141'i baba ($\bar{x}_{yaş} = 46,66 \pm 5,37$) olmak üzere toplam 281 ($\bar{x}_{yaş} = 45,25 \pm 5,71$) ebeveyn katılımıŐtır. Sporda Ebeveyn Katılımı Envanteri sporcu ve ebeveyn algısını içeren dört farklı formdan oluşmaktadır. Formların yapı geçerliği için Doğrulatory Faktör Analizi, yakınsak ve ıraksak geçerliği için AVE, MSV, ASV ve güvenirliğini sınamak için ise Cronbach Alfa ve CR katsayısı kullanılmıştır. DFA sonuçlarına göre; Form 1'de üç madde (madde 8,26,36), Form 2'de bir madde (madde 5) düşük yük vermesinden, Form 2 ve Form 3'te ise madde 14 ilgili alt boyuta yk vermemesinden ötürü modelden çıkarılmıştır. İlgili maddeler modelden çıkarıldığında yapıların iyi uyum indeks değerlerine sahip olduğu görülmüştür. Öte yandan DFA sonuçları, Form 4'n uyum indekslerinin düşüklüğü nedeniyle Türkçe formunun geçerli ve güvenilir olmadığını göstermiştir. Yakınsak ve ıraksak geçerlik için yapılan analizlere göre Sporda Ebeveyn Katılımı leğinin  formunun alt boyutlarına ait AVE, CR, MSV ve ASV ve güvenirlik için Cronbach alfa katsayıları da kabul edilebilir sınırlar içindedir. Elde edilen bulgular, Sporda Ebeveyn Katılımı Envanterini oluşturan Türkçe formlarının (Form1,2,3) spor ortamında ebeveyn katılımının algılanmasının sporcu ve ebeveyn perspektifinden değerlendirilmesi için geçerlik ve güvenirlik koşullarını sağladığı ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sporda ebeveyn katılımı, Ebeveyn davranışları, Sporcuların algıları, Geçerlik, Güvenirlik

Abstract

The purpose of this study was to test the validity and reliability of Turkish version Parental Involvement in Sport Scale developed by Teques et al (2015, 2016) for athletes and parents. Ninety girls ($Mage=12.73 \pm 2.02$), 105 boys ($Mage=13.49 \pm 2.29$) totally 195 athletes ($Mage = 13.14 \pm 2.20$) and whom 140 were mothers ($Mage = 43.84 \pm 5.72$) and 141 were fathers ($Mage = 46.66 \pm 5.37$) totally 281 parents ($Mage = 45.25 \pm 5.71$) participated in this study. The Parental Involvement in Sport Scale consists of four different scale forms including athlete and parent perceptions. The Confirmatory Factor Analysis and Average Variance Extracted (AVE), Composite Reliability (CR), Maximum Squared Variance (MSV) and Average Shared Square Variance (ASV) values were used to test the construct, convergent and discriminant validity of the forms. In addition, Cronbach alpha internal consistency coefficient and Composite reliability were calculated to test reliability. The Confirmatory Factor Analysis results revealed that, three items (items 8,26,36) in Form 1 and one item (item 5) in Form 2 had low factor loading. And item 14 in Form 2 and 3 was low loaded on intended factor and they excluded from the model. When the related items were excluded from the model, the acceptable fit index values. On the other hand, because of the low fit indices Turkish version of Form 4 was not valid and reliable. It was determined that the convergent and divergent validity three forms of the Parental Involvement in Sport Scale were supported by calculating AVE, CR, MSV and ASV values. And Cronbach's alpha internal consistency and CR coefficients supported the reliability of the forms. It can be concluded that the forms (Form 1,2,3) of Parental Involvement in Sport Scale were a valid and reliable measures for assessing perception of parent involvement in sport from athletes and parents' perspective.

Keywords: Parental involvement in sport, Parent behaviors, Athletes' perceptions, Validity, Reliability

Giriş

"Sporcunun çevresi, yöneticiler, temsilciler, antrenörler, kondisyonerler, sağlık personeli, bilim insanları, spor organizasyonları, sponsorlar, avukatlar ve sporcunun spor kariyerini destekleyen aile üyeleri de dahil olmak ancak, bunlarla sınırlı olmamak üzere sporcularla ilişkili tüm kişileri kapsar." (IOC, 2011, p.1).

Son yıllarda, çocuk ve gençlerin spor ortamına katılımlarını ve sporda uzmanlaşmalarını arttıran fiziksel, sosyal ve psikolojik faktörler antrenörlerin, psikologların ve araştırmacıların büyük ilgisini çekmektedir (Baker ve Horton, 2004). Sporcu çevresinin önemi, özellikle genç elit sporcular üzerinde ebeveyn davranışlarının etkisi spor psikolojisinde geniş çapta araştırılan bir konu olarak öne çıkmaktadır (Turman, 2007). Yapılan çalışmalar ebeveynlerin, çocuklarının spor hayatlarına hem maddi hem de manevi olarak dahil olduklarını ortaya koymaktadır. Örneğin; gerekli maddi ödemeler yapmak, antrenman ve müsabakalara ulaşımı sağlamak ve müsabakalarda destek olmak gibi birtakım roller ile ebeveynler çocuklarının spor yaşantısına katılmaktadır (Özay, Elmas ve Çağlar, 2022). Çocukların spor yaşamlarında ebeveynlerin oynadığı rol, Hellstedt (1987) tarafından ortaya atılan bir modelle farklı katılım düzeylerinde sınıflandırılmıştır. Hellstedt (1987) spora ebeveyn dahiliyeti düzeylerini az, yeterli ve yeterinden fazla katılım olmak üzere üç düzeyde incelemiştir. Az katılım gösteren ebeveynlerin çocuklarına çok az vakit ayırdıkları öte yandan yeterli katılım gösteren ebeveynlerin ise kişisel ilgilerinden fedakârlık etmeleri gerekse dahi çocuklarının yüksek yararlarını gözettilikleri bilinmektedir. Yeterinden fazla katılım gösteren ebeveynler ise daha fazla kazanma/başarı odaklıdır ve çocuklarının yaptığı spor için büyük miktarlarda bütçe, zaman ve enerji ayırmaktadırlar (Hellstedt, 1987). Harwood ve Knight (2015) spor ortamındaki ebeveyn katılımında, çocuğun ihtiyaçlarını gidermenin ve onu desteklemenin merkezde olduğu, ebeveynin kendi süreçlerini ve eş zamanlı olarak spor çevresinde bulunan etkileşimleri yönettiği sorumluluklar üçgeninde tutarlı bir döngü olması gerektiği ifade etmişlerdir. Bunun yanında, yapılan araştırmalar ebeveyn desteğinin, çocukların algılanan spor yeterliliği (Hosaini Nia, Darogheh ve Bahrolloom, 2015) öz saygı (Mossman ve Cronin, 2019), zevk alma (Sánchez-Miguel ve diğerleri, 2013) ve başa çıkma becerileri (Tamminen, McEwen ve Crocker, 2016; Teques, Calmeiro, Martins, Duarte ve Holt, 2018) ile pozitif ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Baskıcı ve yönlendirici ebeveyn dahiliyetinin çocuklar için azalan zevk, tehdit edici bir spor ortamı algısı (Bean, Jeffery-Tosoni, Baker ve Fraser-Thomas, 2016) sürekli kaygı (Bois, Lalanne ve Delforge, 2009), daha düşük içsel motivasyon (Jöesaar ve Hein, 2011) ve başarısızlık korkusu (Sagar ve Lavallee, 2010) gibi olumsuz durumlarla da ilişkili olduğu bulunmuştur.

Sporda ebeveyn katılımı ile ilgili yapılan çalışmaların yanı sıra, alanyazında spora ebeveyn katılımının kavramsallaştırıl-

masına yönelik farklı yaklaşımlar ve bu yaklaşımlara dayalı olarak geliştirilen ölçüm araçları bulunmaktadır. Örneğin, Lee ve Maclean (1997) ebeveynlerin çocuklarının spora katılımını yansıtan ebeveynlik uygulamalarının, takdir ve anlayış, yönlendirici davranışlar, baskı ve aktif katılım olmak üzere dört boyutlu olarak ele almıştır. Bununla birlikte, bir çocuğun kabul edilebilir veya arzu edilir olarak gördüğü ebeveyn uygulamalarının başka bir çocuk üzerinde baskı ve stres yaratabileceğini de belirtmişlerdir (Lee ve Maclean, 1997). Bu yaklaşıma dayalı olarak, dört alt boyut (takdir ve anlayış, yönlendirici davranışlar, baskı ve aktif katılım) 20 maddeden oluşan Sporda Ebeveyn Katılım Anketi'ni (Parental Involvement in Sport Questionnaire-PISQ) geliştirmişlerdir (Lee ve Maclean, 1997). Sporda Ebeveyn Katılım Anketi'nin çeşitli dillerde psikometrik özellikleri sınanmıştır. Örneğin; Wuerth, Lee ve Alfermann (2004) atletizm, yüzme, tenis, hentbol ve hokey branşlarından 10-20 yaş aralığındaki 193 Alman genç sporcu üzerinde üzerinde ölçeği geçerli ve güvenilir bulmuşlardır. Ayrıca, anketin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Afrika (Stroebe, 2006), Yunan (Kauali, 2013), İspanyol (Pinto ve Samaniego, 2016), Türk (Özgör, Özdemir, İbanoğlu, Kuruç ve Aşçı, 2018) ve Macar (Kovács Földi, Géczi, Gyömbér ve Noemi, 2020) örneklemeler üzerinde de gerçekleştirilmiş ve bu kültürlerde de ölçeğin ebeveyn katılımının ölçülmesinde kullanılabilir bir ölçüm aracı olduğu bulunmuştur.

Sporda ebeveyn katılımının değerlendirilmesi amacı ile kullanılan bir diğer model ise Teques ve Serpa (2009, 2013) tarafından geliştirilen Sporda Ebeveyn Katılımı Modeli'dir. Sporda ebeveyn katılımı modeli (Teques ve Serpa, 2009, 2013) Hoover-Dempsey ve Sandler'in (1997) çocukların okul yaşantısında ebeveynlerin katılım sürecini ve bunun akademik başarı üzerindeki etkisini açıklamaya yönelik olarak ebeveynlerin ve çocukların bakış açılarını irdeleyen modele dayandırılarak ortaya atılmıştır. Model, ebeveynlerin çocuklarının spora neden dahil olduklarını, bu dahiliyet biçimlerini ve genç sporcuların spordaki başarılarını nasıl etkilediğini anlamak için geliştirilmiştir (Teques ve Serpa, 2009, 2013). Model, çocuklarda spor başarısını etkileyen beş düzeyi kapsamaktadır. Birinci düzey, ebeveynlerin çocuklarının sporlarına katılım nedenlerini içermekte olup ebeveynlerin spora katılım biçimlerini ev veya kulüp ortamında değerlendirmektedir. Bu düzeyde, ebeveynin motivasyonel inançları, ebeveynin katılım davranışlarına yönelik algısı ve ebeveynin algıladığı hayat bağlamı yer almaktadır. Ebeveynin motivasyonel inançları, ebeveynin rol inancı ve ebeveyn öz yeterliğinden oluşmakta, ebeveynin katılım davranışlarına yönelik algısı ise ebeveynin kulüp, antrenör ve çocuk ilişkilerinden oluşmaktadır. Son olarak, ebeveynin algıladığı hayat bağlamı ise bilgi ve beceri, zaman ve enerji boyutlarından oluşmaktadır. İkinci düzey, ebeveynlerin çocuklarına yönelik katılım davranışları içermekte ve ebeveynlerin, çocuklarının spora etki ettiği düşünülen cesaretlendirme, destekleme,

modelleme ve teknik geribildirim stratejilerini değerlendirmektedir (Teques ve Serpa 2009, 2013; Teques, Serpa, Rosado ve Calmeiro, 2015, Teques, Serpa, Rosado, Silva ve Calmeiro, 2016). Üçüncü düzey, sporcuların ebeveyn davranışlarına yönelik algılarını cesaretlendirme, destekleme, modelleme ve teknik geribildirim boyutları ile incelemekte olup, ebeveyn davranışları sporcuların psikolojik değişkenleri arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir. Dördüncü düzey, sporda çocuğun psikolojik özelliklerinin gelişimi ile ebeveyn katılımı arasında bir aracılık ilişkisi olduğu göz önünde bulundurularak, ebeveyn dahiliyetinden etkilenen sporcuların içsel motivasyon, antrenör ile sosyal öz-yeterlik, öz-yeterlik ve öz-düzenleme becerileri psikolojik değişkenlerini içermektedir. Beşinci düzey, çocuğun sporda başarıya ulaşmasını temsil etmektedir. Modele göre, ebeveynlerin davranışlarının hem ebeveyn hem çocuklar tarafından algılanışında dört temel özelliğin (modelleme, pekiştirme, teşvik etme ve yönlendirme) olduğu ikinci ve üçüncü düzeylerin kritik önemde olduğu belirtilmektedir (Teques ve Serpa, 2009, 2013; Teques vd., 2015, Teques vd., 2016).

Teques ve diğerleri (2016), Sporda Ebeveyn Katılım Modeli'nin düzeylerini temel alarak geliştirilen "Sporda Ebeveyn Katılımı Envanteri"ni geliştirmişlerdir. Envanter ebeveyn katılım davranışlarının ebeveyn ve sporcu algısına göre değerlendirilmesi içeren dört ayrı formdan oluşmaktadır. Form 1 modelin birinci düzeyine dayalı olarak geliştirilmiş ve ebeveynlerin çocuklarının sporlarına dahil olma nedenlerini değerlendiren 36 madde ve dokuz alt boyuttan oluşmaktadır (Teques vd., 2015). Form 2 ve Form 3 modelin ikinci ve üçüncü düzeyi temel alınarak geliştirilerek ebeveynlerin dahil olma davranışlarını (Form 2) ve sporcuların ebeveynlerinin davranışlarına yönelik algılarını (Form 3) ölçmektedir. Bu formlar ebeveyn ve sporcular için ayrı olmak üzere, 16'şar madde ve cesaretlendirme, destekleme, yönlendirme/aşırı katılım ve model alma/model olma olmak üzere 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Son olarak, dördüncü düzeyde yer alan sporcuların psikolojik kazanımlarının değerlendirilmesi için 16 madde ve içsel motivasyon, antrenör ile sosyal öz-yeterlik, öz-yeterlik ve öz-düzenleme alt boyutlarından oluşan Form 4 geliştirilmiştir (Teques vd., 2016).

Sporda ebeveyn katılımını sporcu ve ebeveyn algısına yönelik değerlendirilen envanterler, sporda ebeveyn katılımının çok yönlü değerlendirilmesini sağlamaktadır. Mevcut uluslararası envanterler genellikle sporcu algısına odaklanmıştır. Bu durum hem sporcu hem de ebeveyn algılarını içeren bir ölçüm aracının eksikliğini ortaya koymaktadır.

Bu nedenle, ebeveyn ve sporcu perspektiflerini birleştiren bir ölçüm aracının geliştirilmesi, sporda ebeveyn katılımı ile ilgili detaylı bilgi sağlama potansiyeli taşımaktadır. Bununla birlikte ebeveynlerin çocuklarının spor hayatına katılımının çocuklar açısından hem pozitif hem de negatif etkileri olmaktadır. Bu açıdan çocukların spor yaşantılarından olumlu sonuçlar elde etmeleri amacıyla geliştirilecek yol haritalarında ebeveyn katılımının da değerlendirilmesi önemlidir (Özay, Elmas ve Çağlar,

2022). Ayrıca bu tür değerlendirmelerin yapılması, ebeveynlerin çocuklarının spor hayatlarına katılımının durumu, niteliği gibi faktörlerin çocuklarının hem kişisel hem de spordaki gelişimlerini nasıl etkilediğini ortaya koymak amaçlı araştırmalar yapılmasına da katkı sağlayacaktır.

Buradan hareketle, bu çalışmanın amacı, Teques ve diğerleri (2015,2016) tarafından geliştirilen, spor ortamında ebeveyn katılımının ölçülmesinde sporcu ve ebeveyn algısını içeren dört ayrı formdan oluşan Sporda Ebeveyn Katılımı Envanterinin sporcularda ve ebeveynlerde geçerliliğini ve güvenilirliğini test etmektir.

Yöntem

Araştırma Grubu

Araştırma grubu olasılıksız örnekleme türlerinden uygun örneklem yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Sporcu olarak, aktif olarak basketbol, voleybol, futbol, artistik buz pateni, cimsatik, yüzme, tenis, judo, futbol ve karate branşlarında lisanslı sporcu olan 90 kız ($\bar{x}_{yaş} = 12,73 \pm 2,02$), 105 erkek ($\bar{x}_{yaş} = 13,49 \pm 2,29$) olmak üzere toplam 195 sporcu ($\bar{x}_{yaş} = 13,14 \pm 2,20$) gönüllü katılım göstermiştir. Aynı zamanda katılım gösteren sporcuların, 140'ı anne ($\bar{x}_{yaş} = 43,84 \pm 5,72$) ve 141'i baba ($\bar{x}_{yaş} = 46,66 \pm 5,37$) olmak üzere toplam 281 ($\bar{x}_{yaş} = 45,25 \pm 5,71$) ebeveyni de araştırmaya gönüllü katılım göstermiştir. Sporcuların spor deneyimi ortalaması 4.63 ± 2.53 yıldır.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Ebeveyn ve sporcuların demografik özelliklerinin belirlenmesi amacı ile iki farklı kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Ebeveyn kişisel bilgi formu katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni hali, sahip olduğu çocuk sayısı, sporcunun kaçınıcı çocuğu olduğu, sportif geçmişi olup olmadığını sorularından oluşturulmuştur. Sporcu katılımcıların formunda ise, yaş, cinsiyet, branş ve spor deneyim bilgilerini içeren sorular bulunmaktadır.

Sporda Ebeveyn Katılımı Envanteri: Teques ve diğerleri (2016) tarafından geliştirilen Sporda Ebeveyn Katılımı Envanteri ebeveynin ve sporcunun algısını merkeze alarak sporda ebeveyn katılımını ölçmekte ve dört formdan oluşmaktadır. Sporda Ebeveyn Katılımı Envanterini oluşturan formların isimleri ve formlara dair bilgiler aşağıda detaylı olarak açıklanmıştır. Sporda Ebeveyn Katılımı Envanterinin birinci formu Teques ve diğerleri (2015) tarafından geliştirilmiş olup diğer formlar yine Teques ve diğerleri (2016) tarafından yapılmıştır. Envanteri geliştiren yazarlarla ölçeğin kullanım izni için, iletişime geçilmiş ve "Parental Involvement in Sport Inventory" başlıklı envanter elde edilmiştir ve mevcut çalışmada kullanılmıştır. Alan yazında Form 2 ve 3'ün iki alt boyutunda aynı madde sayılarına ve aynı madde faktör yükü değerlerine sahip olmakla birlikte, bazı madde ifadelerinde değişikliklerinin olduğu ve bu formlarının kullanıldığı çalışmalar görülmüştür (Teques, Serpa, Rosado, Silva

ve Calmeiro, 2018, Teques, Calmiro, Rosado, Silva ve Serpa, 2019). Form 1 ve Form 2 ebeveynler tarafından, Form 3 ve 4 sporcular tarafından doldurulmaktadır. Sporda Ebeveyn Katılımı Envanterini oluşturan dört form aşağıda detaylı olarak açıklanmıştır:

Ebeveynlerin Çocuklarının Yaptıkları Sporlara Katılma Nedenleri (Form 1): Birinci form, Teques ve diğerleri (2015) tarafından sporda ebeveyn katılımı modelini kullanarak çocuklarının sporlarına katılma nedenlerini ölçmek için geliştirilmiştir. Bu

form, 36 madde, 9 alt boyut ve 6'lı likert tipinden [Kesinlikle Katılmıyorum (1)- Tamamen Katılıyorum (6)] oluşmaktadır. Alt boyutlar, ebeveynin rol yapısı, ebeveyn öz-yeterliliği, kulüp-ebeveyn ilişkisi, antrenör- ebeveyn ilişkisi, çocuk-ebeveyn ilişkisi, zaman ve enerji, bilgi ve beceri, ev ortamında spora katılım ve kulüp aktivitelerine katılım oluşmaktadır.

Alt boyutlara ilişkin bilgiler ve örnek maddeler Tablo 1'de verilmiştir:

Tablo 1. Ebeveynlerin çocuklarının yaptıkları sporlara katılma nedenlerinin alt boyut ve madde örnekleri

Alt Boyut	Tanımı	Madde Örneği
Ebeveynin Rol Yapısı	Çocuğunun sporda ebeveynin ne kadar sorumluluğu olduğuna dair inanç.	Çocuğumla antrenmanlar ve yarışmalar hakkında konuşurum
Ebeveyn Öz-Yeterliliği	Çocuklarının spordaki gelişimi üzerinde olumlu bir etki yaratabilecek davranışları geliştirme kapasitelerine ilişkin sahip oldukları inançlar.	Pozitif duygularımı göstermek benim için zor ur.
Kulüp –Ebeveyn İlişkisi	Ebeveynin kulüp ortamı ve yönetsel uygulamalar ile ilgili algıları.	Kulüpte hoş karşılandığımı hissederim.
Antrenör–Ebeveyn İlişkisi	Antrenörün davranışlarına yönelik ebeveyn algısının ne ölçüde ebeveynin dahiliyetini arttırdığı ya da azalttığını anlaşılması.	Antrenör çocuğumun gelişimi hakkında beni bilgilendirir.
Çocuk –Ebeveyn İlişkisi	Sporcudan gelen davranışların ebeveynin spora katılımının etkisi.	Çocuğum performansını değerlendirmemi ister.
Bilgi ve Beceri	Çocuğun spora katılımı için gerekli olan bilgi ve beceriye yönelik ebeveyn algısı.	Antrenörün yeterliliğini nasıl değerlendirebileceğini bilirim.
Zaman ve Enerji	Ebeveynlerin çocuklarının spor deneyimine duygusal ya da fiziksel destek sağlamak için gerekli olan zaman ve enerjiye yönelik algıları.	Çocuğumun spor deneyimlerini desteklemek için vakit ayırırım.
Ev Ortamında Spora Katılım	Çocuğun spor deneyimleri ile ilgili evde ortak geçirilen faaliyetler.	Çocuğumla antrenmanları ve yarışmaları hakkında eve gelince konuşurum.
Kulüp Aktivitelerine Katılım	Kulüp tarafından düzenlenen faaliyetlere ebeveyn olarak ne sıklıkla katılım gösterildiği.	Ebeveyn toplantılarına (buluşmalarına/görüşmelerine) katılırım.

Form 39 madde olarak oluşturulmuş ve yapı geçerliliği için yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda 3 maddenin faktör yükü düşüklüğü sebebiyle çıkarılarak; 36 madde ve 9 alt boyutlu yapı doğrulanmıştır. Yakınsak geçerliliği için Ortalama Açıklanan Varyans [Average Variance Extracted (AVE)] ve Birleşik Güvenirlik [Composite Reliability (CR)] değerleri hesaplanmış ve elde edilen değerler ölçeğin yakınsak geçerliliğini sağladığını göstermiştir (Teques vd., 2015).

Ebeveynlerin Spora Katılım Davranışları (Form 2): Ebeveynlerin Spora Katılım Davranışları formu ebeveynlerin spora katılım davranışlarını kendi algılarına göre değerlendirilmeleri için Teques ve diğerleri (2016) tarafından geliştirilmiştir. Form 16 madde, 4 alt boyuttan ve "Tamamen Yanlış (1) ile Tamamen Doğru (6)" olarak cevaplandırılan 6'lı likert tipinden oluşmaktadır. Alt boyutlar cesaretlendirme, destekleme, yönlendirme/aşırı katılım ve model olma/model almadan oluşmaktadır.

Örnek maddeler aşağıda verilmiştir:

Cesaretlendirme: "Çocuğumu şunun için cesaretlendiririm... Antrenmanlarda ve yarışmalarda çabalaması için."

Destekleme: "Çocuğuma şunu yaptığımda hoşuma gittiğini gösteririm... Antrenmanlarda ve yarışmalarda çok fazla çaba sarf ettiğini gösterdiğinde."

Yönlendirme/Aşırı Katılım: "Çocuğuma şunu söylerim... Yarışma sırasında ne yapması gerektiğini."

Model Olma/Model Alma: "Çocuğuma şunu gösteririm... Zorluklarla karşılaştığımda vazgeçmediğimi."

Teques ve diğerleri (2016) tarafından yapılan formun geçerlik ve güvenirlilik çalışmasında faktör yükleri 0,76 (model olma/model alma) - 0,92 (cesaretlendirme) arasında değişmektedir. Formun yakınsak geçerliliği AVE değerlerinin hesaplanmasıyla elde edilmiş ve sağlanmıştır. İraksak geçerlik ise alt boyutlar arasındaki korelasyon değerlerinin karelerinin AVE değerlerinden küçük olması koşulunu sağlayarak kabul edilmiştir (Teques vd., 2016).

Sporcuların Ebeveyn Davranışlarına İlişkin Algıları (Form 3): Sporda Ebeveyn Katılımı'nın değerlendirilmesine yönelik sporcular tarafından ebeveyn davranışlarının değerlendirildiği Form 3, 16 madde, 4 alt boyut ve 4'lü likert [Tamamen Yanlış (1)-Tamamen Doğru (4)] değerlendirme ölçeğinden oluşmaktadır. Bu form, Ebeveynlerin Spora Katılım Davranışları ile aynı alt boyutları içermektedir (Teques vd., 2016).

Forma ilişkin örnek maddeler aşağıda verilmiştir:

Cesaretlendirme: “Annem/Babam antrenmanlarda ve yarışlarda çabalamam için beni cesaretlendirir.”

Destekleme: “Annem/Babam antrenman ve yarışmalarda çok fazla çaba sarf ettiğimde beni beğenir.”

Yönlendirme/Aşırı Katılım: “Annem/Babam yarışma sırasında ne yapmam gerektiğini söyler.”

Model Olma/Model Alma: “Annem/Babam zorluklarla karşılaştığında vazgeçmediğini gösterir.”

Form 3'ün geçerlik ve güvenirlik çalışmasında, faktör yükleri 0,61 (destekleme) - 0,91 (yönlendirme/aşırı katılım) arasında değişmektedir. Formun AVE ve alt boyutlar arasında korelasyon değerlerinin sonucunda yakınsak ve iraksak geçerliği sağladığı görülmüştür (Teques vd., 2016).

Sporcuların Psikolojik Kazanım Algıları (Form 4): Dördüncü form, Teques ve Serpa (2013) tarafından tanımlanan ebeveyn etkisine açık olduğu düşünülen genellikle başarı ile ilişkilendirilen dört önemli psikolojik özelliği değerlendirmektedir. Form 16 madde, 4 alt boyut ve Tamamen Yanlış (1)- Tamamen Doğru (4) şeklinde cevaplandırılmaktadır (Teques vd., 2016).

Alt boyutlar ve madde örnekleri aşağıda sunulmuştur:

İçsel Motivasyon: “Yaptığım spor ile ilgili yeni şeyler öğrenmek isterim.”

Antrenör ile Sosyal Öz-yeterlik: “Herhangi bir problemim olduğunda antrenörlerimden yardım alabilirim.”

Öz-Yeterlik: “Yarışmalarda meydana gelen zor durumları çözebilirim.”

Öz-Düzenleme: “Yaptığım sporda gelişmeme yardımcı olacak tavsiyeler alırım.”

Teques ve diğerleri (2016) tarafından formun yapı geçerliği için yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ve 16 madde ve 4 alt boyutlu yapı doğrulanmıştır ($\chi^2/df=1,87$; CFI=0,95; TLI:0,97; RMSEA:0,06).

Verilerin Toplanması

Envanterin Türkçe uyarlama çalışmasında Beaton, Bombardier, Guillemain, ve Ferraz (2000) tarafından belirtilen aşamalar takip edilmiş olup standart çeviri - geri çeviri metodu uygulanmıştır. Bu süreçte ilk aşama olarak envanterin İngilizce orijinal formları, çalışılan konuya hâkim olmayan İngilizce dil bilimi alanından bir kişi ve egzersiz, spor psikolojisi alanında çalışmaları olan iyi derecede İngilizce bilen ve çalışılan konuya ilişkin bilgisi olan iki kişi olmak üzere toplam üç uzman tarafından İngilizce'den hedef dil olan Türkçe'ye çevirisi yapılmıştır. İkinci aşamada, ilk aşamada ortaya çıkan üç farklı çeviriden benzer ve farklı çevirilerin yer aldığı bir form oluşturularak bu form egzersiz ve spor psikolojisi alanında araştırmalar gerçekleştiren ve iyi derecede İngilizce bilen üç uzmana (yargıcı) gönderilmiştir. Üçüncü aşamada, uzmanların önerisi doğrultusunda ortak veya farklı olarak belirlenen maddeler Türkçe'den İngilizce'ye geri çevirisi için iki yabancı dil

uzmanına gönderilmiştir. Çeviri sürecinin dördüncü aşamasında, birinci, ikinci ve üçüncü aşamalarda oluşturulan tüm çeviriler çeviri sürecinde yer alan çevirmenlerin ve egzersiz ve spor psikolojisi alanında araştırmalar gerçekleştiren uzmanların oluşturduğu yargıcılara (komite) gönderilmiştir. Uzman yargıcılar (komite) tarafından geri çeviriden elde edilen maddeler ile orijinal envanter maddeleri karşılaştırılmış, birbirine en yakın çeviriler ile orijinal dildeki maddeleri Türk dilinde en iyi ifade eden çeviriler göz önünde bulundurularak envantere en uygun hali verilmiştir. Beşinci aşamada, envanter formları 30 kişilik bir örneklem grubuna uygulanmış ve maddelerin anlaşılabilirliği sınanmıştır. Son aşamada ise, maddelerin anlaşılabilirliği konusunda gerçekleştirilen ön uygulama sonucunda uzman yargıcılar ve envanteri geliştirenler tekrar bir araya gelerek maddeleri değerlendirerek Türkçe envantere son hali verilmiştir. Envanter formları son haline getirildikten sonra Ankara ve İstanbul illerinde yer alan sporcular Ebeveyn Onam Formu'nu, ebeveynler ise Katılımcı Bilgilendirme ve Onam Formu'nu doldurmuşlardır. Formlar uygulandıktan sonra, sporcular ve ebeveynlerinden araştırmanın verileri toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Analiz aşamasına geçilmeden önce veri seti kayıp veri ve uç değerler açısından incelenmiştir. Ebeveyn örnekleminde kayıp veri ve uç değerlere rastlanmazken sporcu örnekleminde 5 kayıp veriye rastlanmış ve veri setinden çıkarılmıştır. Sonraki aşamada çalışma verilerinin normal dağılım gösterip göstermediğinin belirlenmesi için betimsel istatistikleri yapılmıştır. Yapılan betimsel istatistik analizinde verilerin minimum, maksimum değerlerine, aritmetik ortalama, standart sapma ve çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiştir (Kline, 2016; Tabachnick ve Fidell, 2013). Verilerin normal dağılım kriterini sağlaması açısından Jondeau ve Rockinger, (2003) çarpıklık ve basıklık katsayılarının +3 ve -3 arasında, West, Finch ve Curran (1995) ise çarpıklığın -2 ve +2 arasında, basıklığın ise -7 ve +7 arasında kabul edilebilir olduğu belirtilmektedir. Sporda Ebeveyn Katılımı Ölçeği'nin tüm formlarının (iki sporcu, iki ebeveyn) faktör yapısı, doğrulayıcı faktör analizi ile test edilmiştir. DFA analizi AMOS 24 program ile yapılmıştır ve DFA'daki uyumun kabul edilebilir olduğunu gösteren değerler; χ^2/sd (Ki-Karenin Serbestlik Derecesine Bölümünden Elde Edilen Değer), RMSEA (The Root Mean Square Error of Approximation/Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü), CFI (Comparative Fit Index/Karşılaştırmalı Uyum İyiliği), GFI (Goodness of Fit Indices/Uyum İyiliği) ve IFI (Incremental Fit Index/ Fazlalık Uyum İndeksi)'dir. χ^2/sd ile ortaya çıkan sonucun dördün altında olması ölçeğin kabul edilebilir olduğunun varsayılmasıdır (Marsh ve Hocevar, 1985). RMSEA değerinin 0,08'e eşit ya da küçük olması (Hu ve Bentler, 1999, Schermelleh Engel, Moosbrugger ve Müller, 2003), CFI (Bentler, 1990, Hu ve Bentler, 1999), GFI (Schermelleh Engel, Moosbrugger ve Müller, 2003) ve IFI (Bentler, 1990) değerlerinin 0,90 ile 0,95 arasında olması, kabul edilebilir, .95 ile 1 arasında olması uyumun iyi olduğunu gösteren göstergelerdir.

Formların yakınsak geçerliliğinin sınanması için Ortalama Açıklanan Varyans (AVE) değeri ve Bileşik Güvenirlik (CR) katsayısı incelenmiştir. Yakınsak geçerliğin sağlanması için ölçüğe ait tüm CR değerlerinin 0,70 değerlerinden büyük olması ve AVE değerinin 0,50'den büyük olması beklenmektedir (Hair, Black, Babin ve Anderson, 2014). Ancak CR katsayısının 0.60'tan büyük olması şartıyla, AVE değerinin 0,50'den küçük olmasının da yakınsak geçerliliği sağlayacağı belirtilmektedir (Fornell ve Larcker, 1981). İraksak geçerlik için ise, Maksimum Paylaşılan Varyansın Karesi (MSV) ve Paylaşılan Varyansın Karesinin Ortalaması (ASV) ve AVE katsayısı kullanılmıştır. İraksak geçerlilikten söz edebilmek için ise MSV değerinin AVE değerinden, ASV değerinin ise MSV değerinden küçük eşit olması gerekmektedir (Hair, Black, Babin ve Anderson, 2014, Gefen, Straub ve Boudreau, 2000). Formların güvenilirliği Cronbach alfa iç tutarlık ve CR katsayısı ile hesaplanmıştır.

Etik Beyan

Çalışmanın yapılabilmesi için Orta Doğu Teknik Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurul onayı (2018-EGT-022) alınmıştır.

Bulgular

Tanımlayıcı Analizler

Sporla Ebeveyn Katılımı Envanterini oluşturan tüm formlardan elde edilen elde edilen alt boyutlarının minimum, maksimum, aritmetik ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde, Sporcuların Psikolojik Kazanım Algıları hariç tüm formların değerleri verilerin normal bir dağılım gösterdiği görülmektedir. Tüm alt boyutlar için elde edilen tek değişkenli normallik puanları, çarpıklık için -0,30 ile -1,79, basıklık için -0,86 ile 3,25 arasındadır (Tablo 2).

Tablo 2. Sporda Ebeveyn Katılımı Envanterinin tanımlayıcı istatistikleri

	Min	Max	$\bar{x}$	SS	Çarpıklık	Basıklık
<i>Ebeveynlerin Çocuklarının Yaptıkları Sporlara Katılma Nedenleri</i>						
Ebeveynin Rol Yapısı	2	6	5,18	0,71	-1,30	2,48
Ebeveynin Öz Yeterliliği	2	6	4,67	0,71	-0,36	-0,86
Kulüp-Ebeveyn İlişkisi	1	6	4,50	1,25	-0,79	-0,17
Antrenör-Ebeveyn İlişkisi	1	6	4,49	1,28	-0,81	-0,10
Çocuk-Ebeveyn İlişkisi	1	6	4,24	1,21	-0,31	-0,82
Bilgi ve Beceri	1	6	4,61	1,08	-0,53	-0,30
Zaman ve Enerji	1	6	5,22	0,86	-1,77	3,25
Ev Ortamında Spora Katılım	1	6	4,91	1,11	-1,25	1,29
Kulüp Aktivitelerine Katılım	1	6	4,98	0,92	-1,17	1,84
<i>Ebeveynlerin Spora Katılım Davranışları</i>						
Cesaretlendirme	3	6	5,56	0,58	-1,61	3,13
Destekleme	3	6	5,59	0,59	-1,79	3,15
Yönlendirme/Aşırı Katılım	1	6	4,16	1,38	-0,55	0,50
Model Olma/Model Alma	3	6	5,62	0,51	-1,37	1,20
<i>Sporcuların Ebeveyn Davranışlarına İlişkin Algıları</i>						
Cesaretlendirme	2	4	3,76	0,31	-1,34	1,18
Destekleme	2	4	3,81	0,31	-1,70	1,88
Yönlendirme/Aşırı Katılım	1	4	2,98	0,73	-0,69	-0,17
Model Olma/Model Alma	2	4	3,27	0,39	-0,30	0,04
<i>Sporcuların Psikolojik Kazanım Algıları</i>						
İçsel Motivasyon	3	4	3,91	0,17	-3,12	14,03
Antrenör ile Sosyal Öz-yeterlik	2	4	3,73	0,33	-2,28	7,91
Öz-Yeterlik	2	4	3,66	0,31	-1,98	8,04
Öz-Düzenleme	2	4	3,80	0,25	-2,18	8,11

Yapı Geçerliliği

Ebeveynlerin Çocuklarının Yaptıkları Sporlara Katılma Nedenleri, Ebeveynlerin Spora Katılım Davranışları, Sporcuların Ebeveyn Davranışlarına İlişkin Algıları ve Sporcuların Psikolojik Kazanım Algıları formlarının, orijinal formlarla faktör yapısı ile tutarlı olup olmadığı DFA ile sınanmıştır. Analizlerden elde edilen uyum iyiliği indeks değerleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Sporda Ebeveyn Katılımı Envanterinin DFA modeli uyum iyiliği indeksleri

	χ^2/df	RMSEA	GFI	IFI	CFI
<i>Ebeveynlerin Çocuklarının Yaptıkları Sporlara Katılma Nedenleri</i>					
36 madde	3,10	0,08	0,74	0,81	0,81
33 madde	2,34	0,06	0,85	0,90	0,90
<i>Ebeveynlerin Spora Katılım Davranışları</i>					
16 madde	3,67	0,09	0,86	0,88	0,88
14 madde	3,24	0,08	0,90	0,92	0,92
<i>Sporcuların Ebeveyn Davranışlarına İlişkin Algıları</i>					
16 madde	2,45	0,08	0,87	0,80	0,78
15 madde	1,85	0,06	0,91	0,90	0,90
<i>Sporcuların Psikolojik Kazanım Algıları</i>					
16 madde	2,83	0,09	0,85	0,68	0,66

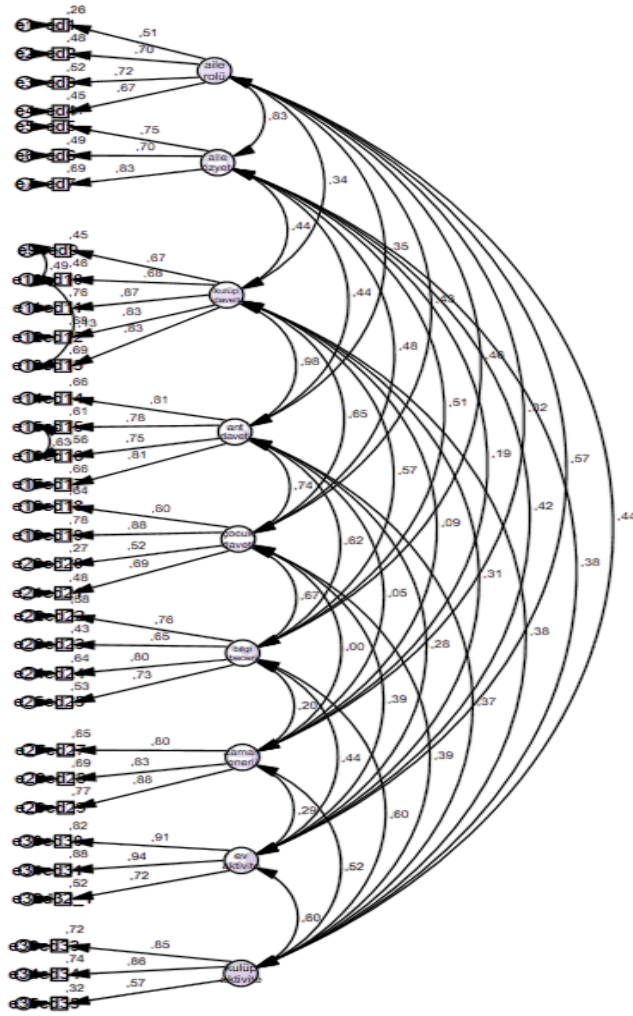
Tablo 3'te elde edilen sonuçlara bakıldığında, Ebeveynlerin Çocuklarının Yaptıkları Sporlara Katılma Nedenleri Formu'nun 36 maddelik dokuz boyutlu modelinin uyum iyiliği indeks sonuçları düşük düzeydedir. Ayrıca, formun 8. (ebeveyn öz yeterlik), 26. (zaman ve enerji) ve 36. (kulüp aktivitelere katılım) maddelerinin faktör yüklerinin. 0,30'dan düşük olmasından ötürü maddeler modelden çıkarılmış, bununla beraber modifikasyon indeksleri incelenerek "Kulüp-Ebeveyn ilişkisi", "Antrenör-Ebeveyn ilişkisi" ve "Çocuk-Ebeveyn ilişkisi" alt boyutundaki modifikasyonlar gerçekleştirilmiştir. Çıkarılan maddeler ve modifikasyonlar sonrasında 33 maddelik formda kabul edilebilir uyum değerleri sağlanmıştır (Tablo 3). Form 1'in faktör yapısı Şekil 1'de verilmiştir. Ebeveynlerin Çocuklarının Yaptıkları Sporlara Katılma Nedenleri Formu'nun faktör yükleri 0,51 (ebeveyn rol yapısı) -0,94 (ev ortamında spora katılım) arasında değişmektedir.

Ebeveynlerin Spora Katılım Davranışları Formu'nun DFA sonuçlarında ise "Destekleme" boyutunda yer alan madde 5'in faktör yükünün 0,30'dan düşük olması ve "Model Olma/Model Alma" alt boyutunda yer alan madde 14'ün yük vermemesi sebebiyle modelden çıkarılmış ve tekrar analiz yapılmış ve kabul edilebilir uyum indeks değerlerine ulaşılmıştır (Tablo 3). Form

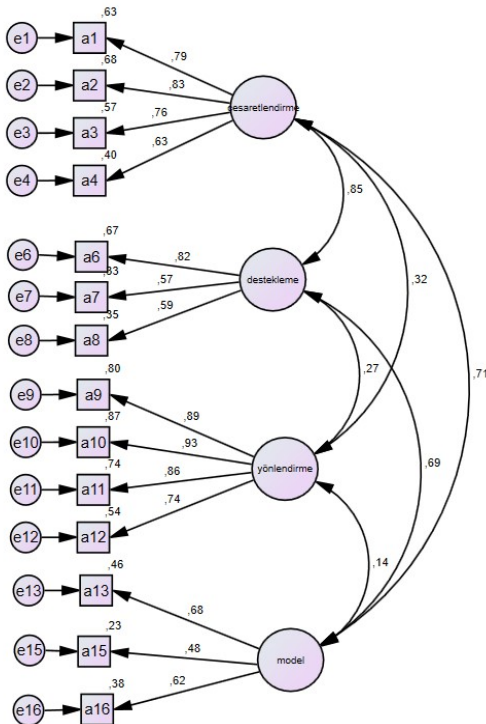
2'nin faktör yüklerinin yer aldığı ölçüm modeli Şekil 2'de verilmiştir. Form 2'nin faktör yükleri 0,48 (model olma/model alma) - 0,93 (yönlendirme/aşırı katılım) arasında değişmektedir (Şekil 2).

Tablo 3'te yer alan Sporcuların Ebeveyn Davranışlarına İlişkin Algıları Formu için yapılan DFA sonuçları, 16 maddelik dört alt boyutlu modelinin uyum iyiliği değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olmadığını göstermektedir. Modifikasyon indeksleri incelenerek "Yönlendirme" alt boyutunda modifikasyon yapılmış, bununla birlikte "Model Olma/Model Alma" alt boyutunda yer alan madde 14'ün yük vermemesinden dolayı modelden çıkarılmış, yeniden DFA yapılmıştır ve 15 maddelik model için uyum iyiliği değerleri kabul edilebilir düzeyde elde edilmiştir (χ^2/df : 1,85, RMSEA: 0,06, GFI: 0,91, IFI: 0,90, CFI: 0,90). Sporcuların Ebeveyn Davranışlarına İlişkin Algıları Formu'nun faktör yükleri Şekil 3'te gösterilmektedir. Buna göre Form 3'ün faktör yükleri 0,40 (cesaretlendirme)- 0,98 (yönlendirme/aşırı katılım) arasında değişmektedir (Şekil 3).

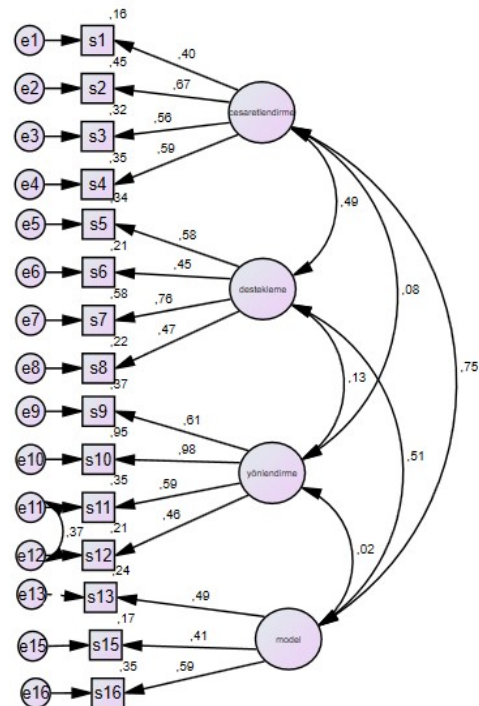
Son olarak, Sporcuların Psikolojik Kazanım Algıları Formu'nun DFA sonuçları, 16 maddelik dört alt boyutlu modelin uyum iyiliği değerlerinin düşüklüğü yapının Türkçe formunun çalışmadığını ortaya koymuştur (Tablo 3).

Şekil 1. Ebeveynlerin Çocuklarının Yaptıkları Sportlara Katılma Nedenleri Formu'nun Faktör Yapısı

Şekil 2. Ebeveynlerin Spora Katılım Davranışları Formu'nun Faktör Yapısı

Şekil 3. Sporcuların Ebeveyn Davranışlarına İlişkin Algıları Formu Faktör Yapısı

Yakınsak, İraksak Geçerlik ve Güvenirlik

Yakınsak ve iraksak geçerlik için Ebeveynlerin Çocuklarının Yaptıkları Sporlara Katılma Nedenleri, Ebeveynlerin Spora Katılım Davranışları ve Sporcuların Ebeveyn Davranışlarına İlişkin Algıları formlarının Ortalama Açıklanan Varyans (AVE) değeri, Bileşik Güvenirlik (CR), Maksimum Paylaşılan Varyansın Karesi (MSV) ve Paylaşılan Varyansın Karesinin Ortalaması (ASV) katsayısı hesaplanmıştır (Tablo 4).

Tablo 4. Sporda Ebeveyn Katılımı Envanterinin AVE, CR, MSV, ASV ve cronbach alfa değerleri

	AVE	CR	MSV	ASV	α
<i>Ebeveynlerin Çocuklarının Yaptıkları Sporlara Katılma Nedenleri</i>					
Ebeveynin Rol Yapısı	0,42	0,74	0,25	0,14	0,67
Ebeveynin Öz Yeterliği	0,58	0,80	0,25	0,12	0,77
Kulüp-Ebeveyn İlişkisi	0,62	0,89	0,60	0,21	0,78
Antrenör-Ebeveyn İlişkisi	0,62	0,86	0,60	0,20	0,88
Çocuk-Ebeveyn İlişkisi	0,51	0,80	0,33	0,19	0,81
Bilgi ve Beceri	0,56	0,83	0,33	0,19	0,82
Zaman ve Enerji	0,70	0,87	0,39	0,11	0,87
Ev Ortamında Spora Katılım	0,74	0,89	0,25	0,13	0,87
Kulüp Aktivitelerine Katılım	0,60	0,81	0,39	0,12	0,78
<i>Ebeveynlerin Spora Katılım Davranışları</i>					
Cesaretlendirme	0,56	0,83	0,42	0,20	0,83
Destekleme	0,53	0,81	0,42	0,19	0,66
Yönlendirme/Aşırı Katılım	0,73	0,91	0,10	0,07	0,91
Model Olma/Model Alma	0,41	0,67	0,14	0,11	0,62
<i>Sporcuların Ebeveyn Davranışlarına İlişkin Algıları</i>					
Cesaretlendirme	0,33	0,65	0,09	0,06	0,62
Destekleme	0,35	0,67	0,08	0,05	0,64
Yönlendirme/Aşırı Katılım	0,47	0,76	0,06	0,03	0,78
Model Olma/Model Alma	0,27	0,51	0,10	0,08	0,41

Sporda Ebeveyn Katılımı Envanteri'ni oluşturan formların yakınsak geçerlik için hesaplanan AVE değerleri 0,27 (Sporcuların Ebeveyn Davranışlarına İlişkin Algıları Formu: model olma/model alma) - 0,74 (Ebeveynlerin Çocuklarının Yaptıkları Sporlara Katılma Nedenleri Formu; ev ortamında spora katılım) arasında, CR değerleri ise 0,51 (Sporcuların Ebeveyn Davranışlarına İlişkin Algıları Formu; model olma/model alma) ile 0,91 (Ebeveynlerin Spora Katılım Davranışları Formu: yönlendirme/aşırı katılım) değerleri arasında değişmektedir.

Formların iraksak geçerlikleri için hesaplanan MSV ve ASV değerlerine bakıldığında, MSV değerleri 0,06 (Sporcuların Ebeveyn Davranışlarına İlişkin Algıları Formu; yönlendirme/aşırı katılım) ile 0,60 (Ebeveynlerin Çocuklarının Yaptıkları Sporlara Katılma Nedenleri Formu; kulüp-ebeveyn ilişkisi ve antrenör-ebeveyn ilişkisi arasında, ASV değerleri 0,03 (Sporcuların Ebeveyn Davranışlarına İlişkin Algıları Formu; yönlendirme/aşırı katılım) ile 0,21 (Ebeveynlerin Çocuklarının Yaptıkları Sporlara Katılma Nedenleri Formu; kulüp-ebeveyn ilişkisi) arasında değişkenlik göstermiştir.

Güvenirliğin hesaplanması için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı ve CR değerleri hesaplanmıştır (Tablo 4). Hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlık katsayılarının en düşük değeri 0,41 (Sporcuların Ebeveyn Davranışlarına İlişkin Algıları Formu;

model olma/model alma) en yüksek değeri ise 0,91 (Ebeveynlerin Spora Katılım Davranışları Formu: yönlendirme/aşırı katılım) olarak elde edilmiştir.

Tartışma

Bu çalışma kapsamında sporda ebeveyn katılımının farklı boyutlarını ele alan dört formun Türkçe geçerlik ve güvenilirlikleri incelenmiştir. Sporda Ebeveyn Katılımı Envanteri birbirinden bağımsız dört formdan oluşmaktadır. Sporda Ebeveyn Katılımı Envanteri'ni oluşturan dört formun yapı geçerliği için Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. DFA aracılığıyla uyarlanan formların uyum iyiliği bulguları göz önüne alındığında, birinci form olan Ebeveynlerin Çocuklarının Yaptıkları Sporlara Katılma Nedenleri'nin üç maddesinin faktör yükünün 0,30'dan düşük olması sebebiyle modelden çıkarıldığı (Büyüköztürk, 2013) ve üç modifikasyonla (Şekil 1) formun uyum iyiliği indekslerinin kabul edilebilir seviyede olduğu tespit edilmiştir (Bentler, 1990, Hu ve Bentler, 1996, Schermelleh Engel, Moosbrugger ve Müller, 2003). Modifikasyonlar uygulanırken, teorik yapı çerçevesinde aynı faktörde yer alan, modelin genel uyumuna katkı sağlayan ve anlam olarak birbirleri ile örtüşen maddelerin olmasına dikkat edilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda Ebeveynlerin Çocuklarının Yaptıkları Sporlara Katılma Nedenleri Formu'nun ED9 (kulüp yetkilileri benim katılımımla ilgilenirler) ile ED10 (kulüpte hoş karşılandığımı hissederim) ve ED10 ile ED13 (kulüp görevlileri ebeveyn olarak

rolümün önemli olduğunu bilirler) maddelerinin hata terimleri arasına kovaryans eklenmiştir. Bu üç madde de kulüp-ebeveyn ilişkisi alt boyutundadır. Ayrıca antrenör-ebeveyn ilişkisi alt boyutunda yer alan ED15 (antrenör çocuğumun gelişimi hakkında beni bilgilendirir) ile ED16 (antrenör benimle iletişim kurar) maddeleri arasında da kovaryans eklenmiştir. Modifikasyon yapılan maddelerin maddenin anlamları ayrıntılı olarak incelendiğinde içerik olarak birbirleri ile örtüştüğü görülmektedir. Analizler sonucunda elde ettiğimiz bu değerler, 33 maddelik ve dokuz alt boyutlu yapının doğrulandığını ve formun orijinal çalışmasındaki (Teques vd., 2015) uyum iyiliği değerleriyle de (x^2/df : 2,10, RMSEA: 0,05, CFI: 0,95, TLI: 0,95) paralellik gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Sporda Ebeveyn Katılımı Envanteri'nde yer alan Ebeveynlerin Spora Katılım Davranışları (Form 2) ve Sporcuların Ebeveyn Davranışlarına İlişkin Algıları (Form 3)'nin DFA sonuçlarına bakıldığında ise, her iki formda yük vermeyen (Form 2 ve 3: madde 14) ve 0,30'dan düşük yük veren maddelerin (Form 2: madde 5) olmasından dolayı modelden çıkarıldığı ve yeniden analiz yapılarak her iki formda da dört alt boyutlu modellerin doğrulandığı, iyi ve kabul edilebilir (Bentler, 1990, Hu ve Bentler, 1999, Schermelleh vd., 2003) uyum değerlerinin elde edildiği görülmüştür. Türkçe formlardan elde edilen bu uyum iyiliği değerlerinin, Teques ve diğerleri (2016) tarafından yapılan orijinal çalışmasına ait uyum iyiliği değerleriyle (Form 2: x^2/df : 3,24, RMSEA: 0,07, CFI: 0,96; Form 3: x^2/df : 1,95, RMSEA: 0,06, CFI: 0,95) birbirine benzer olduğu görülmektedir. Öte yandan, dördüncü form olan, Sporcuların Psikolojik Kazanım Algıları yapılan DFA sonucuna göre uyum iyiliği değerlerinin yetersizliği ve envantere yer alan maddelerin yük vermemesi sebebiyle çalışmamıza ait örnekleme çalışmamıştır.

Formlara ilişkin yapı geçerliği kapsamında maddelerin faktör yükleri ele alınmıştır. Hair ve diğ. (2014)'ne göre maddelere ait faktör yüklerinin 0,30 ila 0,40 aralığında olması yapının kabul edilebilir düzeyde, 0,50 ve üzerinde olması anlamlı, 0,70 üzerinde olması ise yapının iyi tanımlanmış olduğunu göstermektedir. Kozak (2017) ise faktör yüklerinin minimum 0,40 olması gerektiğini belirtmiştir. Sporda Ebeveyn Katılımı Ölçeği'nin üç formuna (Form 1,2,3) ait faktör yüklerinin çoğunluğunun iyi tanımlanmış düzeyde olduğu, bunun yanında kabul edilebilir ve anlamlı düzeyde maddelerin olduğu görülmektedir (Hair vd., 2014). Formlara ilişkin yakınsak ve ıraksak geçerlik işlemleri için alt boyutların MSV, ASV, AVE ve CR değerleri hesaplanmıştır. Yakınsak geçerlikten söz edebilmek için, $CR > 0,60$ ve $AVE > 0,50$ olması gerekir (Hair vd., 2014) ancak $AVE > 0,50$ olan durumlarda, $CR > 0,60$ koşulu tek başına yeterlidir (Fornell ve Larcker, 1981). Buna göre, yakınsak geçerlikte elde edilen CR ve AVE değerleri bağlamında, Ebeveynlerin Çocuklarının Yaptıkları Sporlara Katılma Nedenleri ve Ebeveynlerin Spora Katılım Davranışları formları yakınsak geçerliği sağlamıştır. Bununla beraber Sporcuların Ebeveyn Davranışlarına İlişkin Algıları Formu'nun ise "mo-

del olma /model alma" alt boyutunun dışında kalan diğer alt boyutların CR ve AVE değerleri, yakınsak geçerlik referanslarını doğrulamıştır.

Envantere yer alan formların ıraksak geçerlikleri için ise, $MSV < AVE$; $ASV < MSV$ şartı aranmaktadır (Hair, Black, Babin ve Anderson, 2014, Gefen, Straub ve Boudreau, 2000). Buna göre, Ebeveynlerin Çocuklarının Yaptıkları Sporlara Katılma Nedenleri, Ebeveynlerin Spora Katılım Davranışları ve Sporcuların Ebeveyn Davranışlarına İlişkin Algıları formlarının MSV, ASV ve AVE değerleri bu şartları sağlamıştır. Başka bir deyişle, envantere yer alan formların yakınsak ve ıraksak geçerlilik açısından uygun bir yapıya sahip olduğu söylenebilir.

Formların güvenilirliği, Cronbach alfa iç tutarlılık ve CR katsayılarının hesaplanmasıyla incelenmiştir. Cronbach alfa iç tutarlılık ve CR katsayılarının 0,60'ten yüksek olması kabul edilebilir, 0,70'ten yüksek olması yüksek düzeyde güvenilirliğe karşılık gelmektedir (Hair vd., 2014, Kalaycı, 2008). Güvenirlik bulguları incelendiğinde, Sporcuların Ebeveyn Davranışlarına İlişkin Algıları Formu'nun "model olma/model alma" alt boyutu bu değerlere göre düşük çıkmıştır. Alan yazına bakıldığında, Cronbach alfa iç tutarlılık değerinin düşük çıkmasını etkileyen birden fazla nedenin olabildiği bilinmektedir. Bunlardan biri ölçeğin ya da alt boyutun az sayıda maddeden oluşmasıdır (Cortina, 1993). Sporcuların Ebeveyn Davranışlarına İlişkin Algıları Formu'nun üç alt boyutu dört maddeden oluşmakta iken model olma/model alma alt boyutunda bir maddenin (madde 14) ilgili alt boyuta yük vermemesi sebebiyle modelden çıkarılmış ve alt boyutta üç madde kalmıştır. Bu bağlamda model olma/model alma alt boyutunda az sayıda madde kalmasının güvenilirliği etkilediği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra iç tutarlığın düşük çıkmasının bir diğer nedeni ise maddeler arasındaki korelasyon katsayısının düşüklüğüdür (Cortina, 1993). Kline (2016)'a göre güvenilirliği etkileyen nedenlerden biri olan maddeler arası korelasyon değerinin 1'e yaklaşması güvenilirlik değerini pozitif yönde yükseltmektedir. Bu doğrultuda, çalışmamızda model olma/model alma alt boyutunda yer alan maddelerin korelasyon katsayıları düşük çıkmıştır (r :0,11, r :0,26). Sonuçlar irdelendiğinde, model olma/ model alma alt boyutu, sporcuların ebeveynlerinin birtakım davranışlarını kendilerine model olma düzeyini değerlendirmektedir. Burada yer alan maddeler bağlam açısından aynı amaca hizmet etse de farklı konularda (zorluklar, rakipler, çaba) sporcuların ebeveynlerinin davranışlarını değerlendirdiğinden maddeler arası ilişkileri etkilemiş ve ilişkilerin düşüklüğüne yol açmış olabilir. Öte yandan Tutar ve Erdem (2022)'e göre Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,40'tan küçük ise güvenilir değil, 0,40 ile 0,60 aralığında ise düşük güvenilir, 0,60 ile 0,80 arasında ise oldukça güvenilir, 0,80'den büyük ise yüksek güvenilirliktedir. Bu değerlere göre model olma/model alma alt boyutunun iç tutarlık değeri (0,41) düşük güvenilirliğe sahiptir. Bir diğer form olan Ebeveynlerin Çocuklarının Yaptıkları Sporlara Katılma Nedenleri Formu'nun "ebeveyn rol yapısı" hariç ($>0,60$) bütün alt boyutlarının Cronbach alfa iç tutarlılık ve CR değerleri 0,70 üzerinde olması ve Teques ve diğerleri (2015)'nin rapor ettiği CR

katsayılarına (CR>0,70) yakın değerlere sahip olması formun iç tutarlılığının iyi olduğunu ve orijinal form ile benzerlik gösterdiğini ortaya koymuştur. Aynı şekilde Ebeveynlerin Spora Katılım Davranışları Formu'nun bütün alt boyutlarının ve Sporcuların Ebeveyn Davranışlarına İlişkin Algıları Formu'nun "model olma/model alma" alt boyutu hariç alt boyutlarının Cronbach Alfa ve CR katsayıları 0,60'ın üzerinde olup güvenilirliği karşılamıştır. Tüm bu sonuçlar envantere yer alan formların güvenilirliğinin sağlanmış olduğu kanıtlanmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Sporda Ebeveyn Katılımı Envanteri'ni oluşturan dört formun Türkçe'ye uyarlanması için yapılan bu araştırma bazı sınırlılıklara sahiptir. Bunlardan ilki, mevcut çalışmada formların geçerliğinde Cronbach Alfa ve CR, güvenilirliğinin sınanmasında, MSV, ASV, AVE ve CR katsayılarının kullanılmasıdır. Ölçeklerin geçerlik ve güvenilirliğinin desteklenmesi açısından birden fazla yöntemle sınanması (Erkuş, 2013) ve test-tekrar test, ölçüt ve eş değer formlar gibi birden çok yöntemlerle ele alınması önerilmektedir. Çalışmada geçerlik ve güvenilirlik analizleri için farklı yöntemlere dayalı ek ölçekler dahil edilmemesinin sebebi, örnekleminin küçük yaştaki sporculardan (10-16 yaş aralığı) oluşmasıdır. Çalışmada yer alan küçük yaş aralığındaki sporcuların soruları sağlıklı bir şekilde anlayıp cevaplayabilmesi ve veri kaybının önlenmesi için farklı ölçeklerin maddeleri dahil edilmemiştir böylece verilerin güvenilirliğinin sağlanabilmesi amaçlanmıştır. Yapılacak çalışmalarda birden çok yöntemle geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılabilmesi için örneklem sayısının daha fazla artırılıp sosyal destek, iletişim, temel psikolojik ihtiyaçlar ve güdülenme kavramlarını değerlendiren ölçekler kullanılabilir. Çalışmanın bir diğer sınırlılığı ise araştırmanın sadece tek kültürde test edilmesidir. Uyarlanmış ölçeklerin birden fazla kültürde sınanması, verilerin genelleme yeteneğini arttırmakta ve ölçüm yapılan toplumlar arasında benzerlik ve farklılıkların tartışılmasına olanak tanımaktadır (Borsa, Damásio ve Bandeira, 2012; Nilsson, Gardulf ve Lepp, 2016). Bu nedenle, ileriki çalışmalarda farklı milletlerden sporcular dahil edilerek envantere faktör yapısının kültürlerarası olarak değerlendirilmesi, ölçeğin çok kültürlü ve çok merkezli araştırmaların yapılmasına ve araştırmacıların uluslararası iş birliklerine katkı sunmasına olanak sağlayacaktır.

Sonuç olarak, elde edilen bulgular Sporda Ebeveyn Katılımı Envanterinin Türkçe formunun spor ortamında ebeveyn katılımının algılanmasının sporcu ve ebeveyn perspektifinden değerlendirilmesi için geçerlik ve güvenilirlik koşullarını sağladığı ortaya koymaktadır.

Yazar notu

Bu çalışmanın bir kısmı 31 Ekim -03 Kasım 2019 tarihleri arasında Antalya'da gerçekleşmiş olan 16. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'nde poster bildiri olarak sunulmuştur.

Finans Kaynakları

Bu çalışmanın hazırlanması ve yazımı sırasında kurum ve/veya kuruluşlardan herhangi bir maddi destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu makalenin yayınlanmasıyla ilgili yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar Katkıları

Araştırma Fikri: Eİ, NÖ, FHA; Araştırma Tasarımı: AGE, Eİ, NÖ, FHA; Verilerin Analizi: AGE; Makale Yazımı: AGE, Eİ; Eleştirel İnceleme: AGE, FHA

Kaynaklar

1. Baker, J. ve Horton, S. (2004). A review of primary and secondary influences on sport expertise. *High Ability Studies*, 15(2), 211-228.
2. Bean, C. N., Jeffery-Tosoni, S., Baker, J. ve Fraser-Thomas, J., (2016). Negative parental behaviour in Canadian youth hockey: Expert insiders' perceptions and recommendations. *Revue phénEPS/PHEnex Journal*, 7(3).
3. Beaton, D. E., Bombardier, C., Guillemin, F. ve Ferraz, M. B., (2000). Guidelines for the process of cross-cultural adaptation of self-report measures. *Spine*, 25(24), 3186-3191.
4. Bentler, P. M. (1990). Comparative fit indexes in structural models. *Psychological Bulletin*, 107(2), 238.
5. Bois, J. E., Lalanne, J. ve Delforge, C. (2009). The influence of parenting practices and parental presence on children's and adolescents' pre-competitive anxiety. *Journal of Sports Sciences*, 27(10), 995-1005.
6. Borsa, J. C., Damásio, B. F. ve Bandeira, D. R., (2012). Cross-cultural adaptation and validation of psychological instruments: Some considerations. *Paidéia (Ribeirão Preto)*, 22(1), 423-432.
7. Cortina, J. (1993). What is coefficient alpha: an examination of theory and applications. *Journal of Applied Psychology*, 78(1), 98-104.
8. Büyükköztürk Ş. (2013). Çok değişkenli istatistikler. Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. 18. Baskı. Ankara: Pegem Akademi;134.
9. Cortina, J. M. (1993). What is coefficient alpha? An examination of theory and applications. *Journal of Applied Psychology*, 78(1), 98-104.
10. Erkuş, A., (2013). Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci. Ankara: Nobel.
11. Fornell, C. ve Larcker, D. F. (1981). Structural equation models with unobservable variables and measurement error: Algebra and statistics. *Journal of Marketing Research*, 18, 382-388.
12. Gefen, D., Straub, D. ve Boudreau, M. C. (2000). Structural equation modeling and regression: Guidelines for research practice. *Communications of the Association for Information Systems*, 4(7), 2-79.
13. Harwood, C. G. ve Knight, C. J. (2015). Parenting in youth sport: A position paper on parenting expertise. *Psychology of Sport and Exercise*, 16, 24-35.
14. Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. ve Anderson, R. E. (2014). *Multivariate data analysis*. Essex: Pearson Education Limited
15. Hellstedt, J. C. (1987). *The coach/parent/athlete relationship*. *The Sport Psychologist*, 1(2), 151-160.

16. Hoover-Dempsey, K. V. ve Sandler, H. M. (1997). Why do parents become involved in their children's education? *Review of Educational Research*, 67(1), 3-42.
17. Hosaini Nia, S. R., Darogheh, N. ve Bahrololom, H. (2015). Relationship between parental involvement with self-esteem, perceived competence and sport commitment of adolescent martial arts athletes. *Sport Psychology Studies*, 4(13), 54-39.
18. Hu, L. T. ve Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural equation modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55.
19. International Olympic Committee (IOC). 2011. Guidelines for the conduct of the athlete's entourage. Approved by the IOC Executive Board in Durban – 4 July 2011. Lausanne: IOC.
20. Jöesaar, H., Hein, V. ve Hagger, M. S. (2011). Peer influence on young athletes' need satisfaction, intrinsic motivation and persistence in sport: A 12-month prospective study. *Psychology of Sport and Exercise*, 12(5), 500-508.
21. Kalaycı, Ş. (Ed.) (2008). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
22. Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling* (4th ed.). New York, NY: The Guilford Press
23. Kovács, K., F. Földi, R., Smohai, M., Gécz, G. ve Gyömbér, N. (2020). A szülői bevonódás a sportban kérdőív hazai adaptációja. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika*, 21(2), 208-233.
24. Kozak, M. (2017). *Bilimsel araştırma: tasarım, yazım ve yayım teknikleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
25. Kouşal, A. (2013). *The relationships between parental involvement and young male athletes' behavioural regulations in soccer* (Master's thesis). The University of Thessaly, Teselya.
26. Lee, M. ve MacLean, S. (1997). Sources of parental pressure among age group swimmers. *European Journal of Physical Education*, 2(2), 167-177.
27. Mossman, G. J. ve Cronin, L. D. (2019). Life skills development and enjoyment in youth soccer: The importance of parental behaviours. *Journal of Sports Sciences*, 37(8), 850-856.
28. Nilsson, J., Gardulf, A. ve Lepp, M. (2016). Process of translation and adaptation of the nurse professional competence (npc) scale. *Journal of Nursing Education and Practice*, 6(1), 100103.
29. Pinto, M. F. ve Samaniego, V. C. (2016). Estandarización del cuestionario de implicación parental en el deporte en población Argentina. 292.
30. Sagar, S. S. ve Lavalley, D. (2010). The developmental origins of fear of failure in adolescent athletes: Examining parental practices. *Psychology of Sport and Exercise*, 11(3), 177-187.
31. Sánchez-Miguel, P. A., Leo, F. M., Sánchez-Oliva, D., Amado, D. ve García-Calvo, T. (2013). The importance of parents' behavior in their children's enjoyment and amotivation in sports. *Journal of Human Kinetics*, 36(1), 169-177.
32. Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H. ve Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
33. Stroebel, L. C. E. (2006). *Parental involvement in sport: Perceptions of competitive adolescent swimmers* (Doctoral dissertation). University of the Free State, Bloemfontein.
34. Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Boston, MA: Pearson.
35. Tamminen, K. A., McEwen, C. E. ve Crocker, P. R. (2016). Perceived parental support, pressure, and the socialization of adolescent athletes' coping. *International Journal of Sport Psychology*, 47(4), 335-354.
36. Teques, P. ve Serpa, S. (2009). Implicación parental: adaptación de un modelo teórico al deporte. *Revista de Psicología Del Deporte*, 18(2), 235-252.
37. Teques, P. ve Serpa, S. (2013). Envolvimento parental no desporto: Bases conceptuais e metodológicas. *Revista de psicología del Deporte*, 22(2), 533-539.
38. Teques, P., Serpa, S., Rosado, A. ve Calmeiro, L. (2015). Predictors of parental involvement in sport. *International Journal of Sport Psychology*, 46, 187-209. doi:10.7352/IJSP.2015.46.187
39. Teques, P., Serpa, S., Rosado, A., Silva, C. ve Calmeiro, L. (2016). Parental involvement in sport: Psychometric development and empirical test of a theoretical model. *Current Psychology*, 37(1), 234-249 doi: 10.1007/s12144-016-9507-2. <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://core.ac.uk/download/pdf/141567386.pdf>
40. Teques, P., Calmeiro, L., Rosado, A., Silva, C. ve Serpa, S. (2019). Perceptions of parenting practices and psychological variables of elite and sub-elite youth athletes. *Frontiers in Psychology*, 10, 457-934.
41. Teques, P., Calmeiro, L., Martins, H., Duarte, D. ve Holt, N. L. (2018). Mediating effects of parents' coping strategies on the relationship between parents' emotional intelligence and sideline verbal behaviors in youth soccer. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 40(3), 153-162.
42. Turman, P. D. (2007). Parental sport involvement: Parental influence to encourage young athlete continued sport participation. *Journal of Family Communication*, 7(3), 151-175.
43. Tutar, H. ve Erdem, A. T. (2022). *Örnekleriyle bilimsel araştırma yöntemleri ve SPSS uygulamaları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
44. Özyay, S., Elmas, S. ve Çağlar, E., (2022). *Spor da ebeveyn katılımı*. F.H. Aşçı, (Ed.) Spor ve egzersizde psikolojik ölçme ve değerlendirme içinde (s.531-556). Ankara: Nobel Yayınevi.
45. Özgör, N., Özdemir, E., İbanoğlu, E., Koruç, Z. ve Aşçı, F. (2018, Nisan). Parental involvement in sport questionnaire (PISQ): Reliability and validity study on Turkish adolescent athletes. IV. International Exercise And Sport Psychology Congress's de sunulan bildiri, İstanbul.
46. West, S. G., Finch, J. F. ve Curran, P. J. (1995). Structural equation models with nonnormal variables: Problems and remedies. R. H. Hoyle (Ed.), In structural equation modeling: concepts, issues, and applications (pp. 56-75). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
47. Wuerth, S., Lee, M. J. ve Alfermann, D. (2004). Parental involvement and athletes' career in youth sport. *Psychology of sport and Exercise*, 5(1), 21-33.